

1988, 11. srpna – Koncept dopisu mezinárodnímu semináři o lidských právech v Krakově vypracovaný Petrem Uhlem obsahující pozdrav účastníkům semináře, zprávu o politických vězních a represii v Československu, žádost o informace o politických vězních v Polsku a výzvu k dalšímu rozvíjení akce Patronát v rámci Polsko-československé solidarity

Vážení a milí přátelé,

dovolte mi, abych jménem našeho Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných – VONS (který je československou ligou pro lidská práva a členem Mezinárodní federace pro lidská práva FIDH) Vaše shromáždění srdečně pozdravil a popřál mu mnoho zdaru. Doufám, že pozdravy Charty 77 bude při Vašem jednání tlumočit osobně několik signatářů Charty 77, kteří se ho hodlají zúčastnit.¹

V rámci Polsko-československé solidarity vznikla nedávno akce Patronát.² Dovolte, abych Vás nyní informoval o aktuálním stavu československých politických vězňů, hájených naším výborem. K tomu je však třeba podotknout, že politických vězňů je v Československu mnohonásobně více, že však VONS nemá zatím prostředky, aby se o jejich případech, včetně nutných podrobností, dozvěděl. Informace získáváme jen z některých prostředí (signatáři Charty 77, katolíci, kulturní underground), jinak velmi náhodně a nepravidelně. V Československu je t. č. 45 až 50 tisíc vězňů a téměř všechny případy by zasluhovaly revize už proto, že je to na 100 000 obyvatel jeden z nejvyšších počtů vězňů na světě. Na základě svých osobních zkušeností a jistých výpočtů odhaduji počet vězňů, jejichž kauza je převážně politická, na 10 %, tj. na 4 až 5 tisíc. Několik set z toho by bylo lze označit za vězně svědomí. Jmenovaní vězni jsou tedy spíše malým vzorkem. Koho tedy k dnešnímu dni hájíme:

1. Jiří Boháč, nar. 8. 2. 1953, družka Jitka Štěpánková, Varšavská 235, 530 09 Pardubice; dělník ve Východočeských chemických

závodech Synthesia – Semtín. Dne 24. 9. 1986 vzat do vazby a 23. 12. 1986 odsouzen Okresním soudem v Pardubicích (potvrzeno Krajským soudem v Hradci Králové) pro trestný čin pobuřování (§ 100 odst. 1, 2 tr. zákona) za to, že „hrubými výroky a dalším jednáním“ (poslechem a šířením zpráv z Hlasu Ameriky) „vyvolával na pracovišti nepřátelské nálady vůči zřízení“ k trestu dva a půl roku ve II. nápravně výchovné skupině a k jednomu roku ochranného dohledu. Ve výkonu trestu je v NVÚ (nápravně výchovný ústav – zde je výkon trestu) Valdice, PS 1, 507 11 Valdice u Jičína. Konec trestu 24. 3. 1989.³

2. Vladimír Červeň, nar. 30. 7. 1958, bytem ul. Februárového víťazstva 27, 960 01 Zvolen, bratr Ondřej Červeň, Morovnianská 33/8, 972 51 Handlová; student stavební fakulty Slovenské vysoké školy technické v Bratislavě. Dne 1. 5. 1987 byl vzat do vazby a v červnu 1987 odsouzen obvodním soudem v Bratislavě 1 pro trestný čin hanobení republiky a jejího představitele a trestný čin výtržnictví (§ 103 a § 202 trestního zákona), protože z prvomájového průvodu hodil na vysoké státní funkcionáře Viliama Šalgoviče a Elenu Litvajovou, kteří byli na tribuně, zkažená vejce, k trestu 18 měsíců v I. nápravně výchovné skupině. Rozsudek potvrdil Městský soud v Bratislavě. Vězněn v NVÚ Ilava. Konec trestu 1. 11. 1988.⁴

3. Ing. Petr Hauptmann, nar. 7. 8. 1946, manželka Alexandra Hauptmannová, Klánovická 705/5, 194 00 Praha 9; stavební referent celní správy. V říjnu 1982 emigroval do NSR, odkud se po dvou měsících z rodinných důvodů vrátil. Dne 12. 9. 1983 vzat po opětovných výsleších do vazby a 9. 2. 1984 odsouzen Městským soudem v Praze k 10 letům v II. nápravně výchovné skupině a k pětiletému zákazu činnosti ve státních orgánech, a to pro trestný čin vyzvědačství a trestný čin opuštění republiky (§ 105 odst. 2 a § 109 odst. 1 tr. zákona). Vyzvědačství se měl dopustit tím, že při výsleších v NSR podal informace o svém předchozím zaměstnání, které nepovažoval za státní tajemství. Vězněn v NVÚ Minkovice, PS 10 463 13 Liberec. Charta 77 a VONS začátkem roku 1986 navrhly, aby byl zahrnut do případné výměny vězňů Východ–Západ. Konec trestu 12. 1. 1993.⁵

4. Petr Obšil, nar. 10. 11. 1966, otec Jan Obšil, Dolní Hejčínská 19, 766 00 Olomouc 6 – Hejčín; povolání nezjištěno. Od 22. 11. 1986 ve vazbě, 8. 1. 1987 odsouzen Vojenským obvodovým soudem v Olomouci pro trestné činy proti brannosti, a to maření způsobilosti ke službě (§ 266 odst. 1 trestního zákona) a nenastoupení služby v ozbrojených silách (§ 269 odst. 1 tr. zákona) k 22 měsícům, což Vyšší vojenský soud v Táboře potvrdil. Pacifista z přesvědčení nenastoupil vojenskou službu, k nástupu byl vyzván i přesto, že měl nohu v sádře – zranění si způsobil sám. Vězněn v NVÚ Plzeň-Bory, PS 335, 306 35 Plzeň 1. Konec trestu 22. 9. 1988.⁶

5. Ivan Polanský, nar. 22. 3. 1936, bytem (zde i manželka Iva Polanská) Hviezdoslavova 961, 018 51 Nová Dubnica, technický úředník, otec čtyř dospělých dětí. Dne 5. 11. 1987 vzat do vazby, původně pro trestný čin podpory a propagace fašismu [a podobného hnutí] (§ 260 odst. 1, 2a trestního zákona), což později pře-kvalifikováno na trestný čin podvracení republiky (§ 98, odst. 1, 2b trestního zákona), jehož se měl dopustit tím, že rozmnožoval a z části také rozšiřoval samizdatovou literaturu převážně náboženského charakteru. Odsouzen Krajským soudem v Banské Bystrici dne 17. 6. 1988 ke čtyřem rokům v I. nápravně výchovné skupině. Rozsudek není pravomocný, Ivan Polanský se odvolal, o odvolání bude rozhodovat Nejvyšší soud SSR v Bratislavě. Rozsudek nad Ivanem Polanským je nejtěžší soudní represí posledních několika let, žádáme naléhavě o výraznou mezinárodní solidaritu.⁷

6. Jiří Wolf, nar. 5. 1. 1952, sestra: Milada Békéová, Na Piketě 457/I, 370 01 Jindřichův Hradec; zřízenec Metra, jeden ze dvou vězněných signatářů Charty 77. V minulosti (1978–1981) vězněn tři roky pro podvracení republiky (§ 98 odst. 1 tr. zákona) a dalších 6 měsíců pro trestný čin křivého obvinění (§ 174 odst. 1 tr. zákona), neboť uvedl, jak s ním bylo zacházeno při vyšetřování. Od 17. 5. 1983 znovu uvězněn, 21. 12. 1983 pravomocně odsouzen Městským soudem v Praze pro trestný čin podvracení republiky (§ 98 odst. 1, 2a trestního zákona) a k 6 rokům v III. nápravně výchovné skupině, protože zveřejnil zprávu o poměrech v NVÚ Minkovice, jak je sám zažil. Vězněn v NVÚ Valdice, PS 1, 507 11

Valdice u Jičína. Charta 77 a VONS navrhly začátkem roku 1986, aby byl zahrnut do případné příští výměny vězňů Východ–Západ. Konec trestu 17. 5. 1989.⁸

Od začátku roku 1988 byly uvězněny tyto osoby, hájené VONS: 7. Kamil Petrovický, nar. 25. 2. 1970, bytem (zde bydlí i jeho matka pí Petrovická) Nová 1337, 562 01 Ústí nad Orlicí; dělník. Od 17. 3. 1988 ve vazbě, dne 10. 6. 1988 Okresním soudem v Ústí nad Orlicí odsouzen za trestné činy výtržnictví a útoku na veřejného činitele (§ 202 odst. 1 a § 156 trestního zákona) k 8 měsícům v I. nápravně výchovné skupině. Těchto trestních činů se měl dopustit při konfliktu s příslušníkem VB, avšak podle našich zjištění to byl ve skutečnosti Kamil Petrovický, který byl příslušníkem fyzicky napaden. K trestnímu stíhání K. Petrovického došlo poté, co vyhledal ošetření v nemocnici. K. Petrovický je příslušník hnutí punk. Nevíme, zda je rozsudek pravomocný a zda je ještě ve vazbě nebo už ve výkonu trestu. Vzhledem k tomu, že K. Petrovický byl odsouzen vloni ke čtyřem měsícům podmíněně pro jiný konflikt s VB, lze očekávat, že tento podmíněný trest bude proměněn na nepodmíněný a že tedy celková doba ve výkonu trestu bude 12 měsíců. Za tohoto předpokladu je konec trestu 17. 3. 1989.⁹

8. Antonín Pernický, nar. 23. 7. 1950, bytem ve Valašském Meziříčí-Krhová; dělník. Ve vazbě od 1. 3. 1988, kdy cestoval z předchozího výkonu trestu odnětí svobody. Na nádraží v Pardubicích byl zadržen hlídkou VB a ve služebně VB se kriticky a hanlivě vyjadřoval o KSČ, Stalinovi a Husákovi. Za to byl trestně stíhán pro trestné činy hanobení republiky [a] jejího představitele, hanobení státu světové socialistické soustavy a jeho představitele (!) a hanobení národa, rasy a přesvědčení (§ 103, § 104 a § 198b trestního zákona), což bylo později překvalifikováno na trestné činy výtržnictví a útoku na veřejného činitele (verbální povahy) (§ 202 odst. 1 a § 156 odst. 2 trestního zákona). Za tyto trestné činy byl odsouzen Okresním soudem v Pardubicích k 30 měsícům ve III. nápravně výchovné skupině a k dvouletému zákazu pobytu v Pardubicích; rozsudek potvrdil krajský soud v Hradci Králové. A. Pernický byl v minulosti několikrát odsouzen pro obdobné trestné činy verbální povahy a strávil ve vězení již více než deset

let. Vězněn v NVÚ Valdice, PS 1/22, 507 11 Valdice u Jičína. Konec trestu 1. 9. 1990.¹⁰

9. Jaroslav Popelka, nar. 4. 2. 1956, bytem Jánošíkova 37, 643 00 Brno-Chrlice, bratr Milan Popelka, 687 65 Strání č. 22, okres Uherské Hradiště; posledním povoláním mistr odborného výcviku. Ve vazbě od 14. 4. 1988 do 30. 5. 1988 jako obviněný z trestného činu pobuřování (§ 100 odst. 1a, 3a trestního zákona) za to, že rozdával v Brně na České ulici letáky. V letáčích, podepsaných „Slávek Popelka“ se odvolává na M. Gorbačova a sovětskou přestavbu, vyslovuje se pro odchod československých nejvyšších funkcionářů a vybízí lidi k nenásilným manifestacím. Po propuštění z vazby opět rozdával v centru města letáky obdobného obsahu a v souvislosti s tím byl opět vzat do vazby dne 17. 6. 1988. Hrozí mu trest od jednoho roku do pěti let.¹¹

10. Daniel Mráz, nar. 4. 7. 1957, bytem Levského 3186, 143 00 Praha 4; dřevorubec. Ve vazbě od 28. 6. 1988 jako obviněný z pokusu [o trestný čin] opuštění republiky (§ 109, odst. 1 trestního zákona), neboť se onoho dne pokusil ilegálně přejít státní hranici do Rakouska, kde žije v exilu jeho manželka a dvě děti. Danielu Mrázovi bylo několikrát zamítnuto vystěhování. Je stoupcem undergroundu. Hrozí mu trest od 6 měsíců do 5 let.¹²

Kromě těchto devíti vězňů informoval VONS o osudu dalších pěti vězňů, kteří jsou odsouzeni pro trestný čin vyzvědačství a o jejichž vině máme pochybnosti. Jde o:

1. Viktor Deder, nar. 10. 3. 1963, otec: Jan Deder, Kyjevská 15, 625 00 Brno-Bohunice; rotmistr československé armády. Dne 24. 8. 1984 vzat do vazby a odsouzen Vyším vojenským soudem v Příbrami pro vyzvědačství (§ 105 odst. 1 trestního zákona), vyhýbání se výkonu vojenské služby (§ 280 odst. 1 trestního zákona), přípravu k trestnému činu opuštění republiky (§ 7 odst. 1 k § 109 odst. 2 trestního zákona), neoprávněného užívání cizího motorového vozidla (§ 209a odst. 1, 3, 6 trestního zákona), pobuřování (§ 100 odst. 1a, c trestního zákona) a trestného činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví (§ 132 odst. 1 trestního zákona) k 10 letům ve II. nápravně výchovné skupině. Údaje o výkonu trestu nám nejsou známy. Konec trestu 10. 3. 1994.¹³

2. Ondřej Hoch, nar. 6. 12. 1948, otec: Ondřej Hoch, Koněvova 96, 130 00 Praha 3, manželka Alena Hochová, Nad Santoškou 27, 150 00 Praha 5; tlumočnick arabštiny, otec dvou malých dětí. V roce 1984 (přesné datum neznáme) vzat do vazby a v září 1984 odsouzen Vyšším vojenským soudem v Příbrami k 13 letům ve II. nápravně výchovné skupině pro trestný čin vyzvědačství (§ 105 tr. zákona), jehož se měl dopustit ve prospěch Iráku. Vězněn v NVÚ Valdice, PS 1, 507 11 Valdice u Jičína. Konec trestu: v první polovině roku 1997.¹⁴

3. Michael Keller, nar. 11. 6. 1963, občan NDR, otec: Hans Keller, Brunnerngasse 10, 6193 Walldorf, NDR; dělník. Dne 26. 4. 1986 zadržen v Československu při pokusu o přechod státní hranice do Maďarska a dále do NSR. Stíhán i pro další trestné činy, jichž se při cestě Československem dopustil vloupáním a neoprávněným používáním motorového vozidla. Dne 5. 2. 1987 odsouzen Městským soudem v Praze pro trestný čin vyzvědačství (§ 105 trestního zákona) a další trestné činy k 11 letům za údajné zhotovení náčrtku vojenského zařízení. Po vrácení věci nejvyšším soudem odsoudil městský soud M. Kellera jen za přípravu trestného činu k vyzvědačství (a další trestné činy) na šest let. Tento rozsudek je pravomocný, nápravně výchovná skupina není uvedena, vězněn je v NVÚ Praha-Pankrác, P. Ú. 44, PS 5, 140 04, Praha 4. Konec trestu 26. 4. 1992.¹⁵

4. Josef Römer, nar. 7. 10. 1955, matka: Ema Anderlová, nám. Pionýrů 3470, 760 01 Gottwaldov; technik. V roce 1977 odsouzen pro trestný čin vyzvědačství (§ 105 tr. zákona) ve spojení s předchozím rozsudkem pro pokus trestného činu opuštění republiky (§ 109 tr. zákona) k souhrnnému trestu 13 let ve III. nápravně výchovné skupině. Vězněn ve Valdicích, PS 1, 507 11 Valdice u Jičína, kde prodělal těžký zápal plic; podmínkami výkonu trestu má trvale poškozené zdraví, v současné době vede soudní spor o náhradu škody. Charta 77 a VONS navrhly začátkem roku 1987, aby byl zařazen do příští výměny vězňů Východ-Západ. Konec trestu v lednu 1991.¹⁶

5. František Vejs, nar. 5. 2. 1932, dcera: Carmen Svobodová, Vyskočilova 3, 141 00 Praha 4; bývalý důstojník čs. armády,

později recepční; jeden ze dvou vězňů signatářů Charty 77. Dne 9. 4. 1979 vzat do vazby a odsouzen pro přípravu k trestnému činu vyzvědačství (§ 105 tr. zákona) ke 12 letům ve III. nápravně výchovné skupině za údajnou nabídku vyzrazení vojenského tajemství v roce 1975. V roce 1978 byl odsouzen k 18 měsícům pro účast na trestném činu pokusu o opuštění republiky jiného občana. Z tohoto trestu vykonal 11 měsíců, pak byl podmíněně propuštěn. Tento trest byl zahrnut do souhrnného trestu 12 let. Charta 77 a VONS i v tomto případě navrhly, aby byl zařazen do příští výměny vězňů Východ–Západ. Vězeň ve Valdicích PS 1, 507 11 Valdice u Jičína. Je ve špatném zdravotním stavu, trpí šedým zákalem. V září 1987 požádal písemně vlády USA a NSR o politický azyl. Konec trestu 9. 5. 1991.¹⁷

Kromě těchto vězňů hájí VONS několik desítek lidí, kteří jsou trestně stíháni na svobodě, respektive u nichž nebylo trestní stíhání ukončeno (podmíněné tresty, podmíněná propuštění). U mnoha z nich (např. 4 odsouzení členové VONS z r. 1979, katolický samizdat na Moravě v roce 1985) je odsouzení nepravděpodobné. Vězení však hrozí reálně katolickému knězi Štefanu Javorskému, nar. 7. 12. 1924, bytem Obráncov mieru 246, 053 14 Spišský Štvrtok, který nemá státní souhlas k výkonu duchovenské funkce. Je důchodce. Byl odsouzen Okresním soudem v Popradě 6. 4. 1987 za odsouzení jedné mše – trestný čin maření dozoru státu nad církvemi a náboženskými společnostmi (§ 178 tr. zákona) k osmi měsícům v II. nápravně výchovné skupině. Tento rozsudek potvrdil Krajský soud v Košicích. Štefan Javorský trest nenastoupil, skrývá se.¹⁸

V poslední době se mění represivní formy. Je méně politických procesů (řízení s Ivanem Polanským považujeme za skandální výjimku) a moc se uchyluje k pokutám u národních výborů (do 500 Kčs) nebo k peněžitým trestům za přečiny u soudů (do 5000 Kčs), zřejmě podle „polského“ vzoru. Četné jsou rovněž jednorázové policejní zásahy proti nezávislým (kulturním, lidskoprávním, mírovým, náboženským) aktivitám.

Vaše solidarita s našimi politickými vězni je pro nás, vážení přátelé, velmi důležitá. Domníváme se, že je rovněž významné,

solidarizují-li se Čechoslováci s polskými politickými vězni. V této solidaritě jde rovněž o pocit sounáležitosti, vzájemnosti, o vědomí toho, že naše úsilí a náš boj jsou jedním úsilím a jedním bojem.

Doufáme, že naši přátelé, kteří navštíví z Československa Váš seminář, upřesní potom v Praze informace o polských věznicích, zvláště pokud jde o lidi z WiP, Sławomira Dutkiewicze¹⁹ atd. Byli bychom rádi, kdybyste napomohli akci Patronát, kterou chceme v rámci Polsko-čs. solidarity rozvíjet, uváděním přesných a podrobných údajů o každém vězni, tak jak to – např. v tomto přehledu – činíme my. Lidé, kteří u nás sympatizují se skupinou Polsko-čs. solidarity a kteří se chtějí podílet na akci Patronát, si stěžují, že o polských věznicích jsou informace nedostatečné. Pokud jde o čs. vězně, jsme ochotni poskytnout ještě další informace o některých z nich, pokud o to budeme požádáni.

Se srdečnými pozdravy

LP, Sb. VONS, inv. č. 6, sign. III/10, kart. 7.

POZNÁMKY

- ¹ Mezinárodní seminář o lidských právech v Krakově se uskutečnil ve dnech 25.–28. srpna 1988. Jeho organizátory byly Nezávislé odborové hnutí Solidarita, polské opoziční hnutí Svoboda a mír a polská exilová tisková agentura Kontinent. Chartu 77 reprezentoval Alexandr Vondra. Na jeho výzvu přijali účastníci semináře rezoluci na podporu vězněného vydavatele samizdatových publikací na Slovensku Ivana Polanského. Viz text Alexandra Vondry „Akreditační číslo 1019. Mezinárodní konference o lidských právech v Krakově“ in: *Informace o Chartě 77*, r. 11, 1988, č. 16, s. 17–19; též článek „Konferencja w Krakowie“ in: *Biuletyn Informacyjny SP Cz*, 1988, č. 8–9, s. 3.
- ² Akcí vyhlásila v dubnu 1988 Polsko-československá solidarita ve svém bulletinu. V jejím rámci měli nezávislé organizace a jednotlivci převzít patronát nad konkrétním věznem svědomí v druhém státu. Cílem bylo především informovat veřejnost o vybraném případě, zasílat podpůrné dopisy vězněné osobě, jejím rodinným příslušníkům či přátelům, zasílat materiální pomoc a intervenovat u vládních orgánů. Koordinátory této

akce byli za polskou stranu Radosław Gawlik a Piotr Niemczyk, z československé Petr Uhl a Petr Pospíchal. Akce se setkala s poměrně velkým ohlasem. Uskutěčnilo se například několik kolektivních či řetězových hladovek. Viz BLAŽEK, Petr – KAMIŃSKI, Łukasz – MAJEWSKI, Grzegorz: *Ponad granicemi. Historia Solidarności Polsko-Czechosłowackiej*, Wrocław 2009, s. 204–205.

- ³ K případu Jiřího Boháče viz sdělení VONS č. 1050, 1069 a 1085, dokumenty č. 1054, 1073 a 1089.
- ⁴ K případu Vladimíra Červeně viz sdělení VONS č. 644 a 693, dokumenty č. 647 a 696.
- ⁵ K případu Petra Hauptmanna viz sdělení VONS č. 391 a 632, dokumenty č. 394 a 635, a dokument č. 1199.
- ⁶ K případu Petra Obšila viz sdělení VONS č. 604 a 623, dokumenty č. 607 a 626.
- ⁷ K případu Ivana Polanského viz sdělení VONS č. 706, 748, 767, 773, 777, 789, 791, 854 a 865, dokumenty č. 709, 751, 770, 776, 780, 793, 795, 858 a 869.
- ⁸ K případu Jiřího Wolfa viz sdělení VONS č. 339, 343, 351, 356, 542, 590 a 1050, dokumenty č. 340, 346, 354, 359, 545, 593 a 1054.
- ⁹ K případu Kamila Petrovického viz sdělení VONS č. 741 a 778b, dokumenty č. 744 a 782.
- ¹⁰ K případu Antonína Pernického viz sdělení VONS č. 785 a 872, dokument č. 789 a 876.
- ¹¹ K postihům Jaroslava Popelky za rozšiřování letáků viz sdělení VONS č. 779, 794, 795, 799, 817, 822, 853, 862, 868, 889, 980 a 1002, dokumenty č. 783, 798, 799, 803, 821, 826, 857, 866, 872, 893, 984 a 1006. Dále viz zrušené sdělení VONS č. 833, dokument č. 837.
- ¹² K případu Daniela Mráze viz sdělení VONS č. 670, 781 a 811, dokumenty č. 673, 785 a 815.
- ¹³ K případu Viktora Dedery viz sdělení VONS č. 690, dokument č. 693.
- ¹⁴ K případu Ondřeje Hocha viz sdělení VONS č. 690, dokument č. 693, a dokument č. 1175.
- ¹⁵ K případu Michaela Kellera viz sdělení VONS č. 690, dokument č. 693.
- ¹⁶ K případu Josefa Römera viz sdělení VONS č. 186, 505 a 690, dokumenty č. 187, 508 a 693.
- ¹⁷ K případu Františka Veise viz sdělení VONS č. 35, 37, 48, 52, 505, 690, 1023 a 1051, dokumenty č. 35, 37, 48, 52, 508, 693, 1027 a 1055, a dokumenty č. 1128, 1130 a 1187.
- ¹⁸ K případu Štefana Javorského viz sdělení VONS č. 528, 628, 635 a 643, dokument č. 531, 631, 639 a 647.
- ¹⁹ K případu Sławomira Dutkiewicze viz sdělení VONS č. 759, sdělení VONS č. 762.